

BUKU EKOLAKISA LOLENGE YA BOZUI NZETE O PEPINELO O AFRIKA CENTRALE

Po ya botondisi nzete bisika biye bikufeli zamba mpe koyingisa na bisika yango nzete ya ntina, okoki kobotisa milona mia nzete o pepinelo yambo ya boloni bisika oyo nzete yango ekokolela (bilanga o zamba, bilanga o sima ya ndako, bisika bisusu ya bokolisi nzete).

Boloni nzete, o ebandeli, esengeli oyeba nzete na nzete ntina na yango pe nini nzete yango ekopesa yo (mabaya ya misala, nkoni, mbuma ya bolei, to biye bikosunga bomoyi bua nzoto).

Bozui nzete ya zamba pe ya mbuma ya bolei o pepinelo, esengeli botongi ezipeli ekolingisa bobateli pe bokoli malamu ya nzete. Esengeli pe kozala na mbuma yango oyo ekobimisaka nzete yango o mabele.

Kotia peto mbala inso esika nzete ezuami (bokati matiti pe komatisa mabele nzinga nzinga ya nzete), pe mingi mingi kotia mayi mokolo na mokolo.

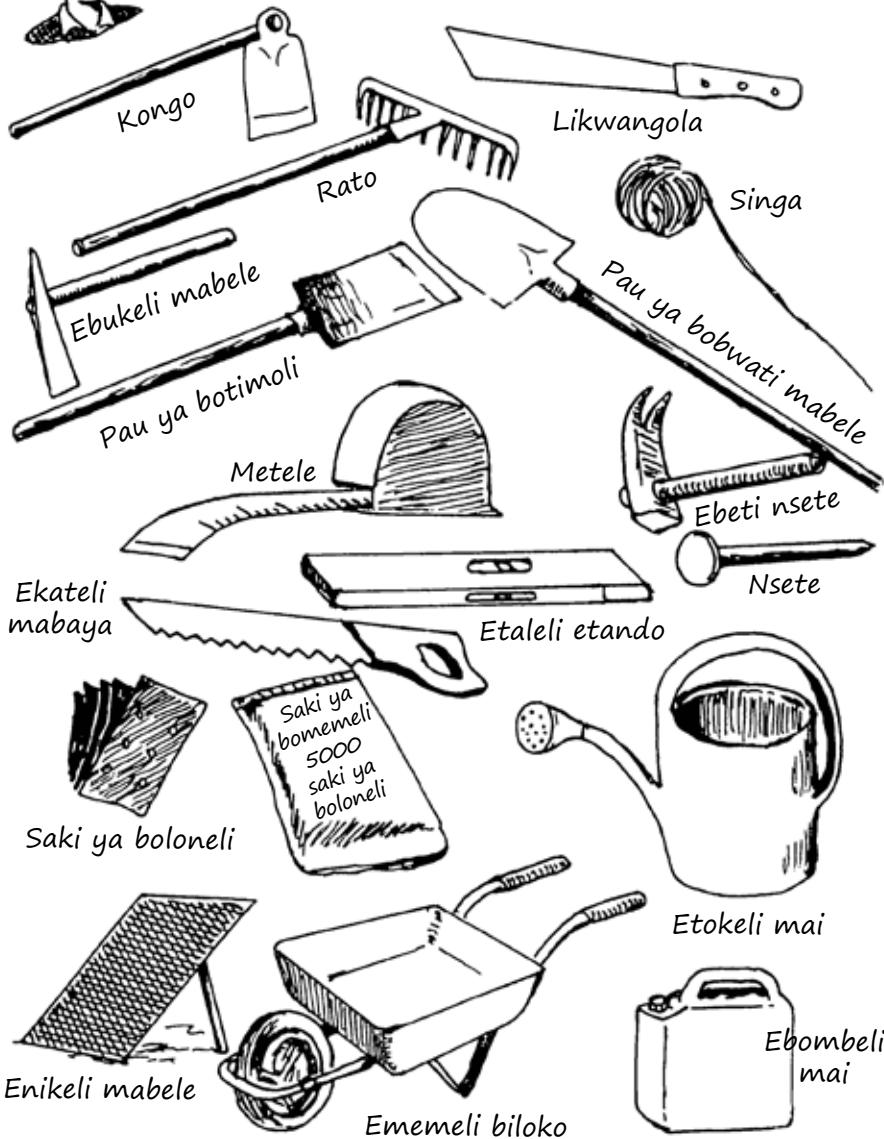
Manso mana mazali lolenge ya malamu ya bokolisi nzete. Komikotisa na mosala ya bozongisi zamba ezali kolakisa mosala monene oyo ekozua tango molayi. Na yango, ebongi malamu botongi pe bolandeli misala mia pepinelo na lisanga ya bato.

Pepinelo yango ya lisanga esengeli ezala pemberi ya mboka pe mosika te na esika mayi ezuami. Po été, tango ezala molai te po ya kokendeke kopetola pepinelo yango na pe kotia mayi na nzete ya zamba pe ya mbuma ya bolei oyo ezuami na pepinelo yango.

BISALELI BISENGELI PO YA BOTONGI PE BOPETOLI PEPINELO

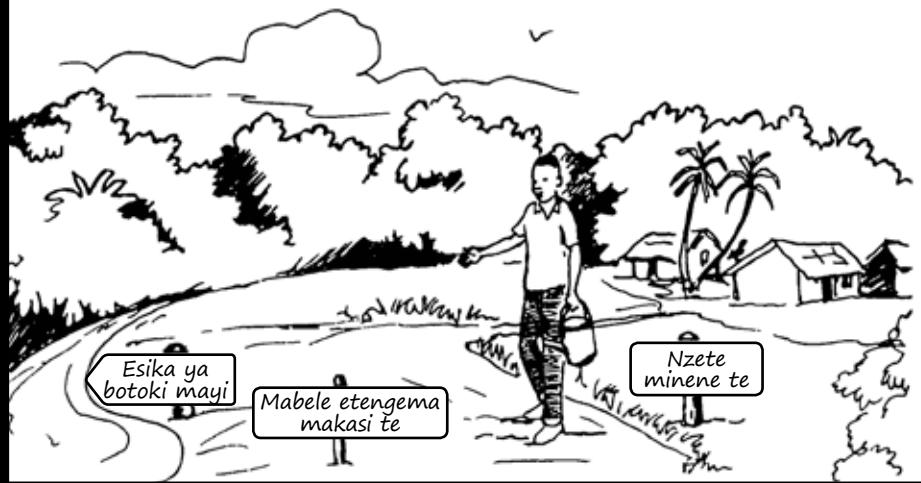
Soki makoki mazali, tala bisaleli
bisengeli po ya botongi pepinelo

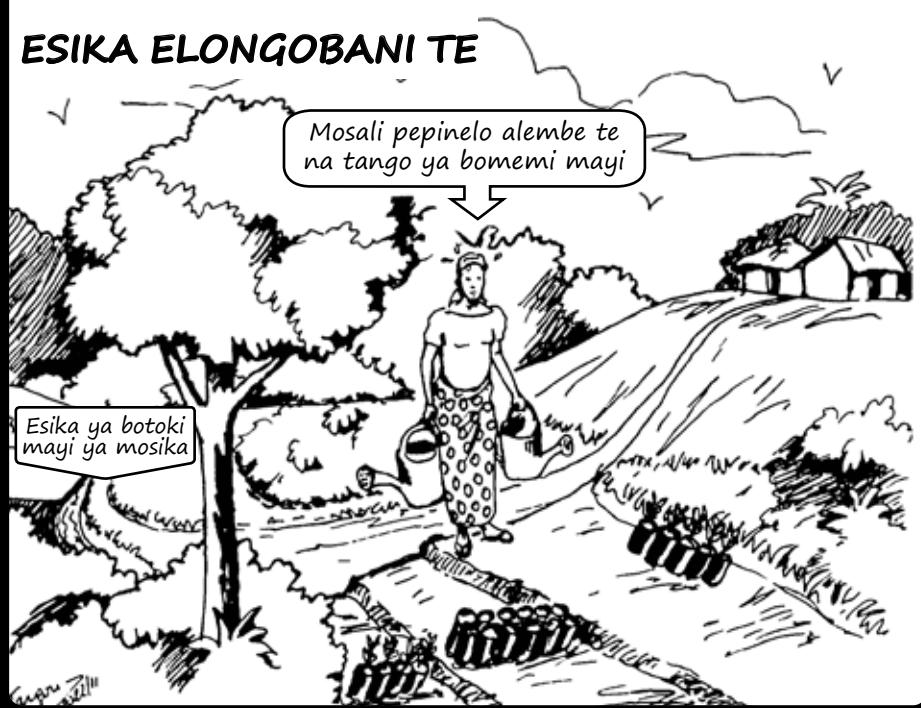
Targan Toll/11

BOPONI ESIKA YA BOTONGI PEPINELO

ESIKA ELONGOBANI

ESIKA ELONGOBANI TE

BOPETOLI ETANDO YA PEPINELO

Tozali kobongisa lopango ya 20m na 25m
ya etando ya pepinelo ekoki kopesa 3000
nzete na mobu moko

Bolongoli pe bosangisi
bipoli na libulu ya matiti
po na bozwi mabele
malamu ya boloni

Kolongola
misisa ya
nzete

Liboke ya mabele
ya botondisi saki
ya boloneli

Kotika naino mabele ya
moyindo po na botondisi ba
saki ya boloni na pepinelo

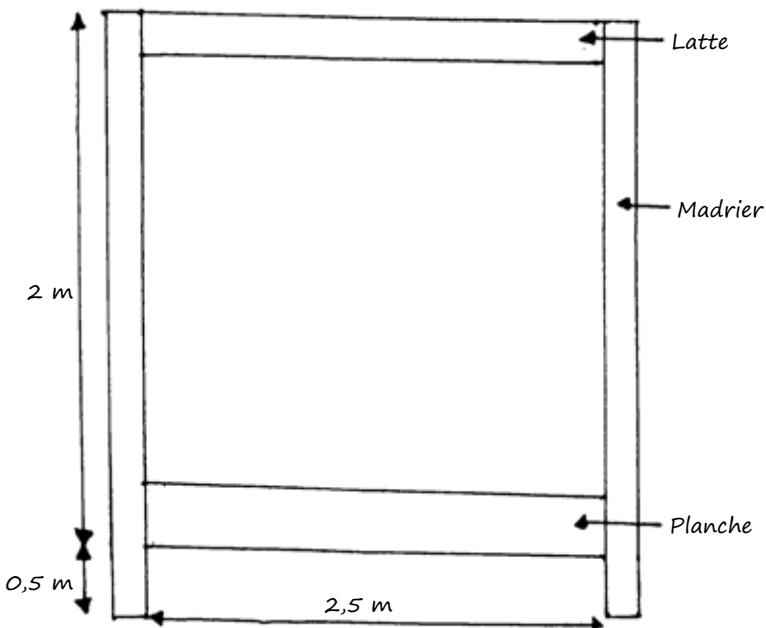
Bobongisi esika ya botoki mayi

MABAYA ELONGOBANI NA BOTONGI PEPINELO

Mabaya malongobani po na botongi pepinelo ya 3000 nzete na mbula moko. Soki mabaya mazali te, bosalela bambou

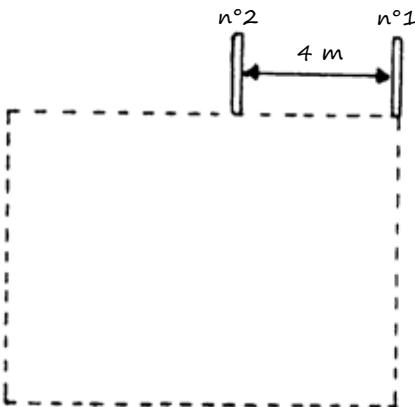
Qualité	Dimension		Quantité
	section	longueur	
Madrier	8 x 8 cm	2,5 m	48
Planche	2 x 20 cm	2,5 m	24
	2 x 20 cm	1,36 m	24
Latte	4 x 8 cm	2,5 m	24
	4 x 8 cm	1,36 m	24

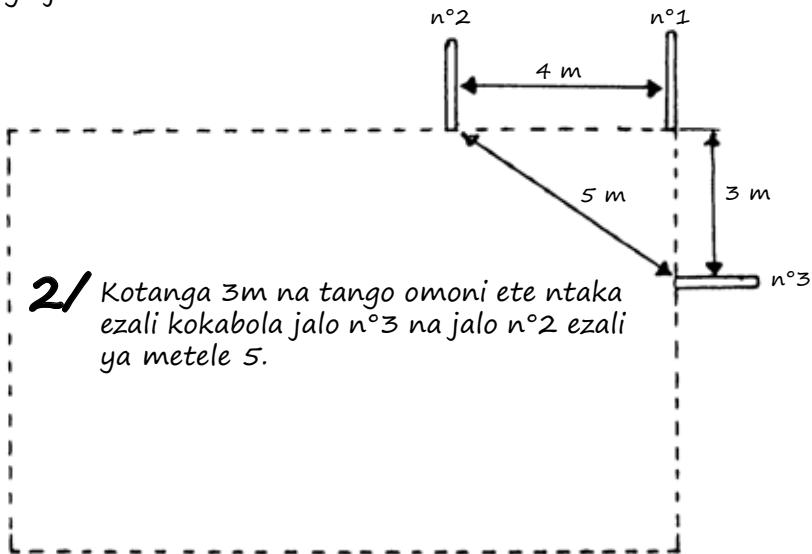
NDELO YA ESIKA YA PEPINELO

Pepinelo esengeli etala na Nordi-Sudi po ete milona mizwa moi ndenge esengeli

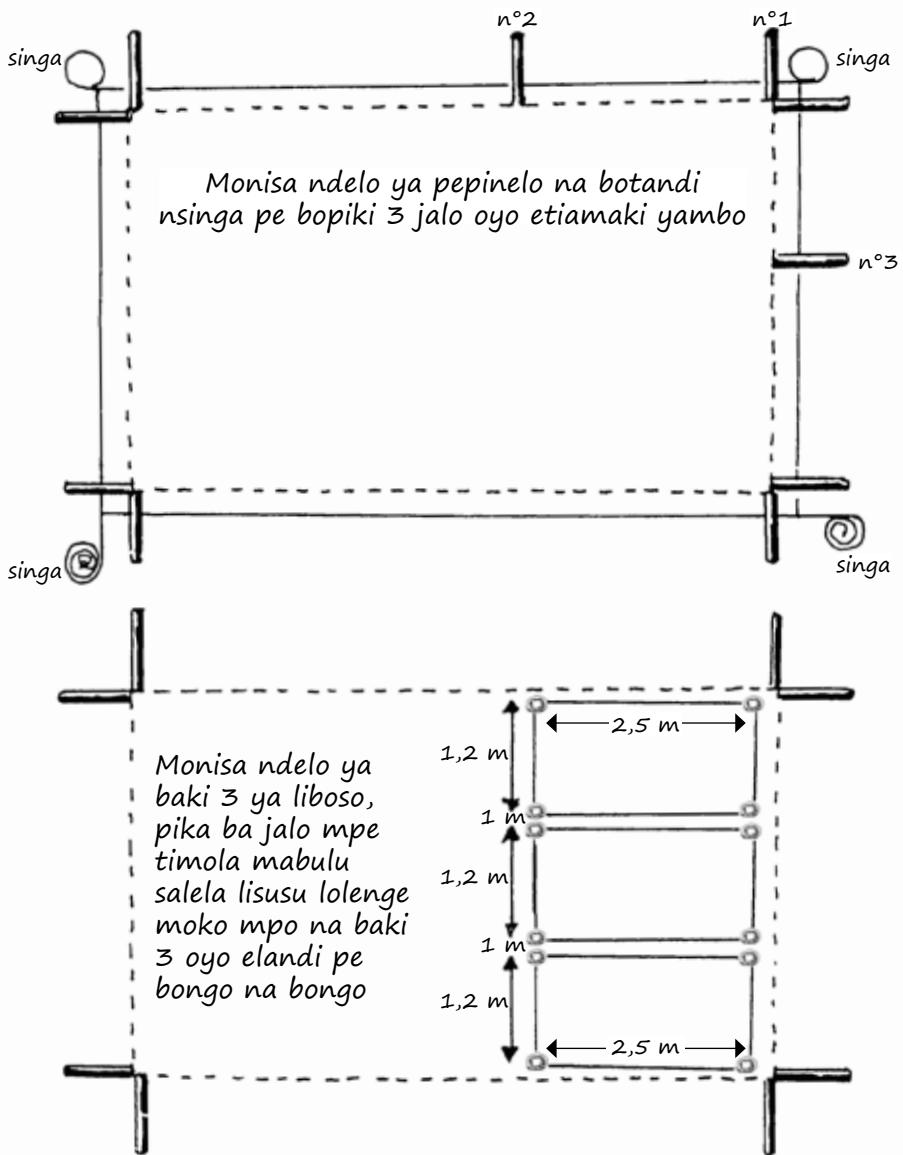

- 1/** Po ete na pepinelo bisika biye ndelo ya bokuse pe bolai ekutani bizala sembo, esengeli kopika jalo n°1 o ebandeli ya pepinelo. Sima kolandisa jalo n°2 o ntaka ya metele 4 ya jalo n°1.

- 2/** Kotanga 3m na tango omoni ete ntaka ezali kokabola jalo n°3 na jalo n°2 ezali ya metele 5.

BOMONISI NDELO YA BAKI PE BOPIKI BILEMBO ZINGA-ZINGA YA LOPANGO

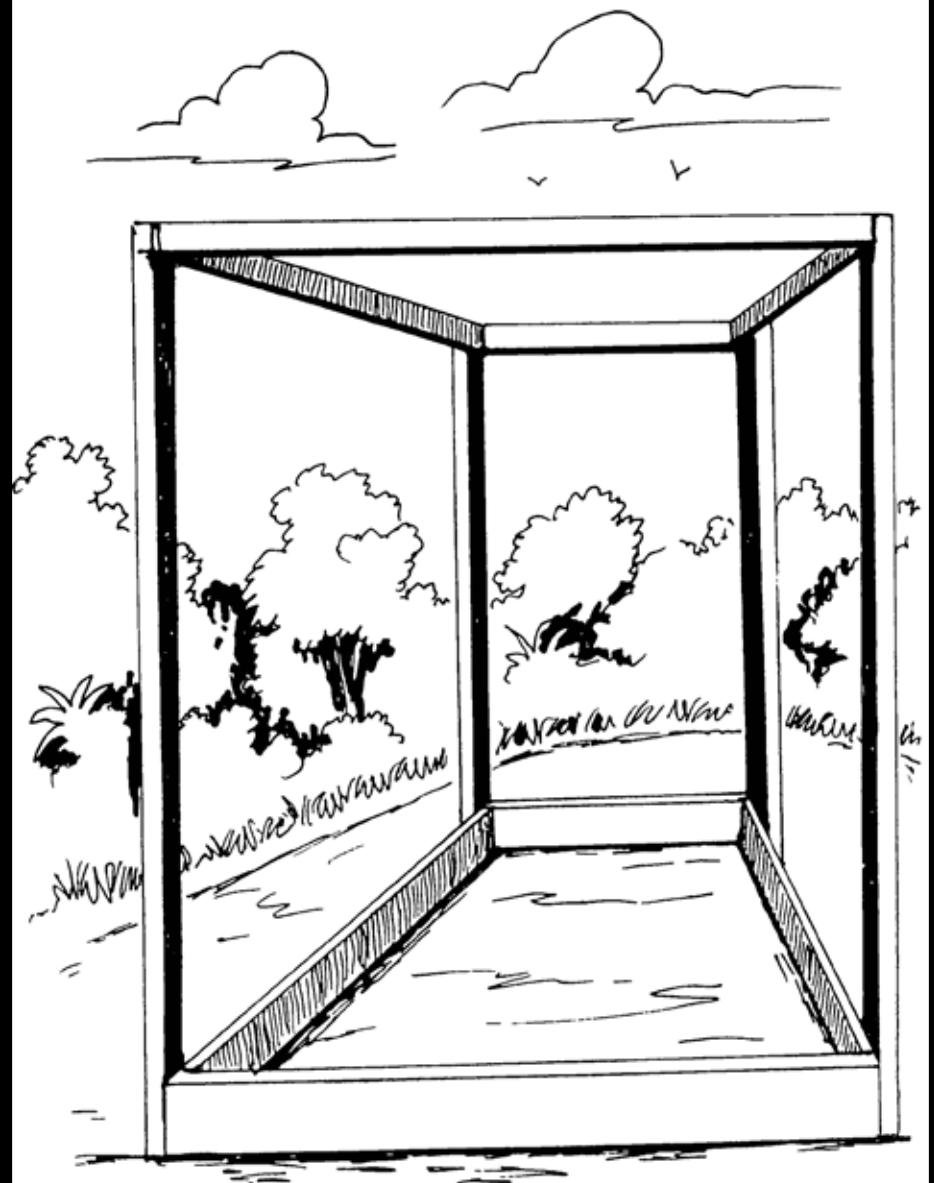

BOTONGI BA BAKI

Tangu Zoueff

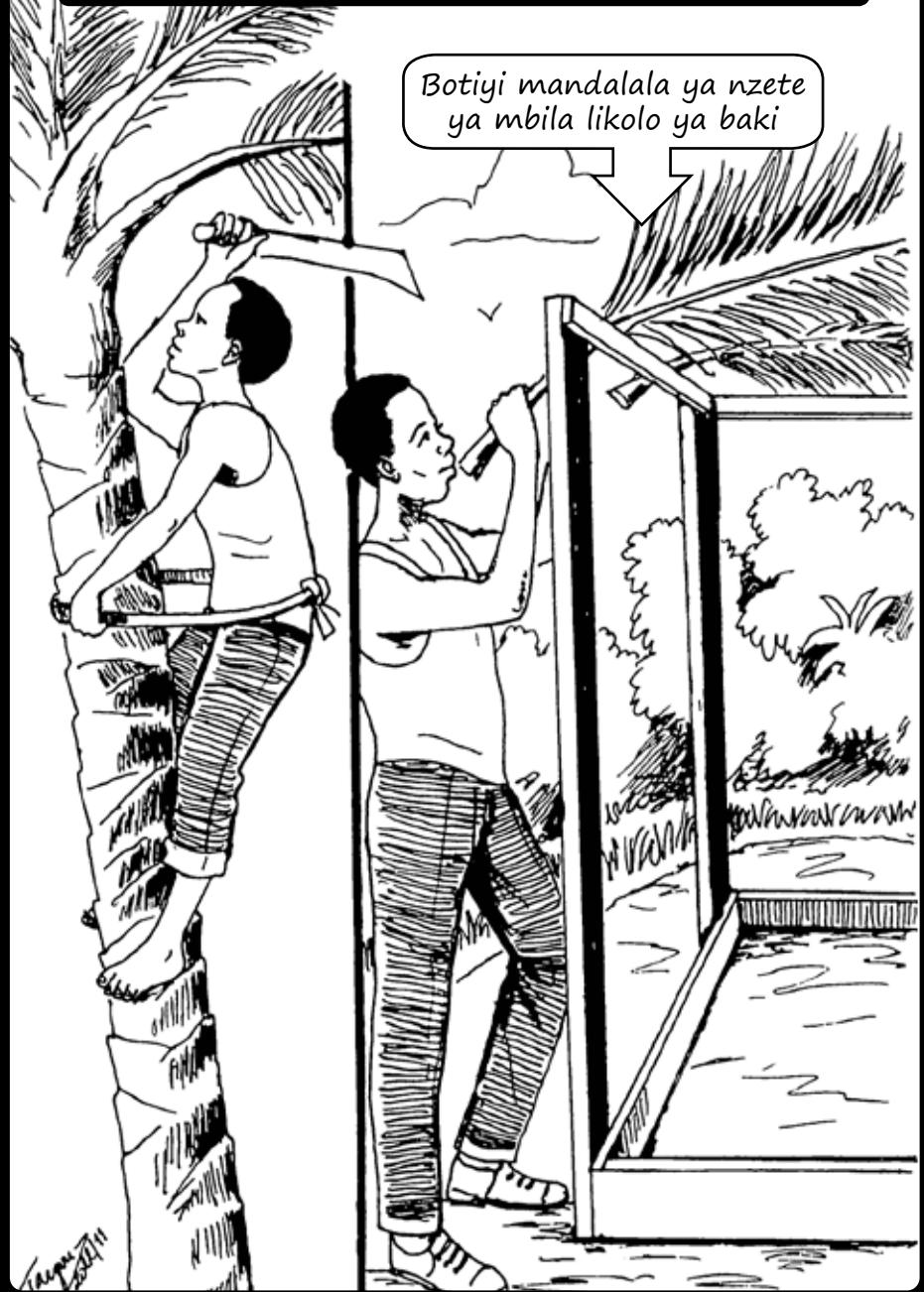
BOSILISI KIN'OSUKA YA BOTONGI BAKI

Sima ya botongi baki; bakobete nsete o mabaya
make oyo ya nse pe na ba lati oyo ya likolo

Tangu Zouliké

BOTIYI MANDALALA PO YA BOZIPI MOYI

BOLONGOLI MATITI ZINGA-ZINGA YA PEPINELO

Nazali kolongola matiti na ntaka ya 2m zinga-zinga ya pepinelo mpe nazali kokata nzete mike o ntaka ya 5m po na kobatela milona mike ezika na moto te to to mpe ezwa bokono te

Tangu 21/11

BONIKI MABELE PE BOLENGELI MAKOKI MA BOTONDISI SAKI YA MIKE YA BOLONI NZETE

BOTONDI SI MABELE MABONGISAMI NA SAKI YA MIKE YA BOLONI

Kofina te

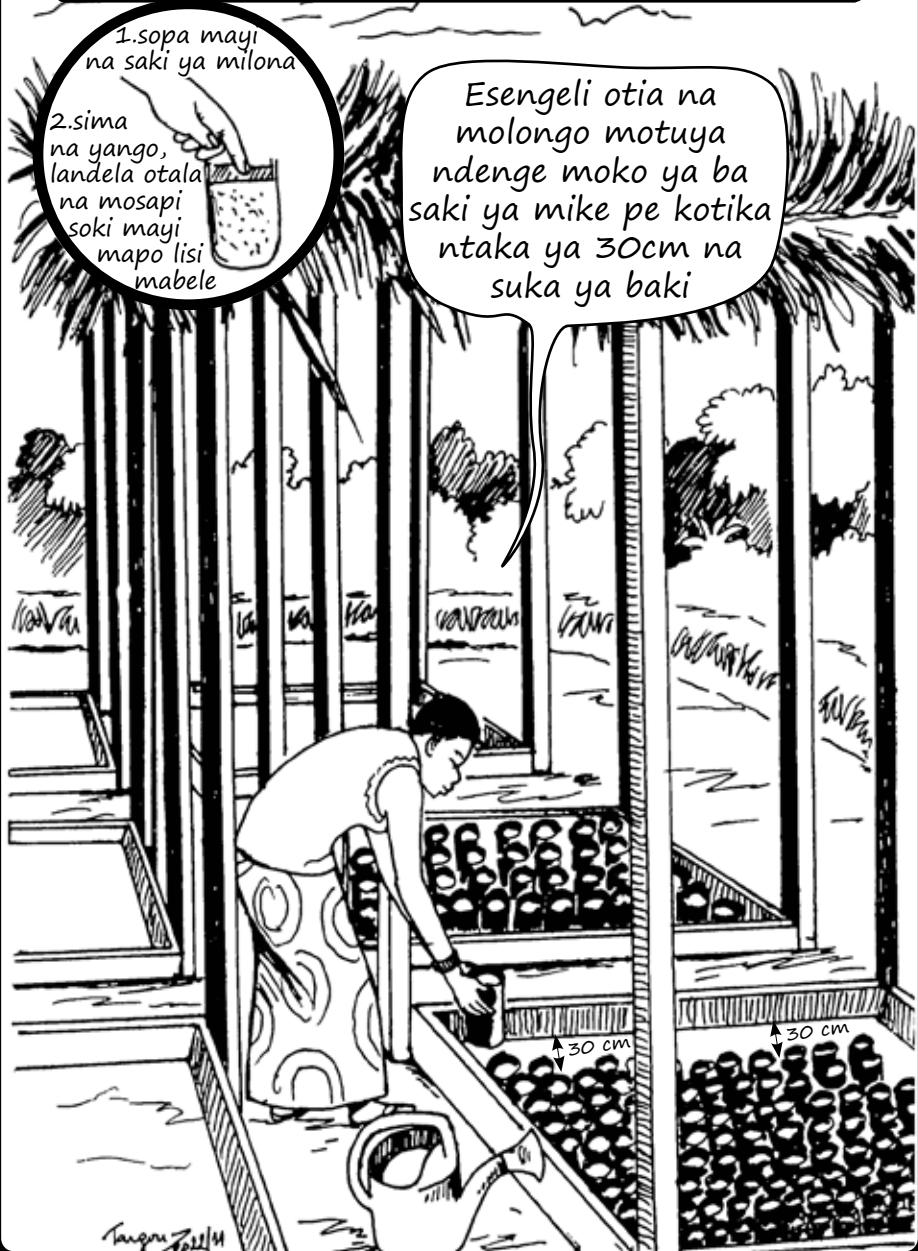

Kotondisa malamu
kin'onse

Kotondisa ti likolo

KOTIA BASAKI YA MIKE YA MILONA NA BISIKA NA YANGO

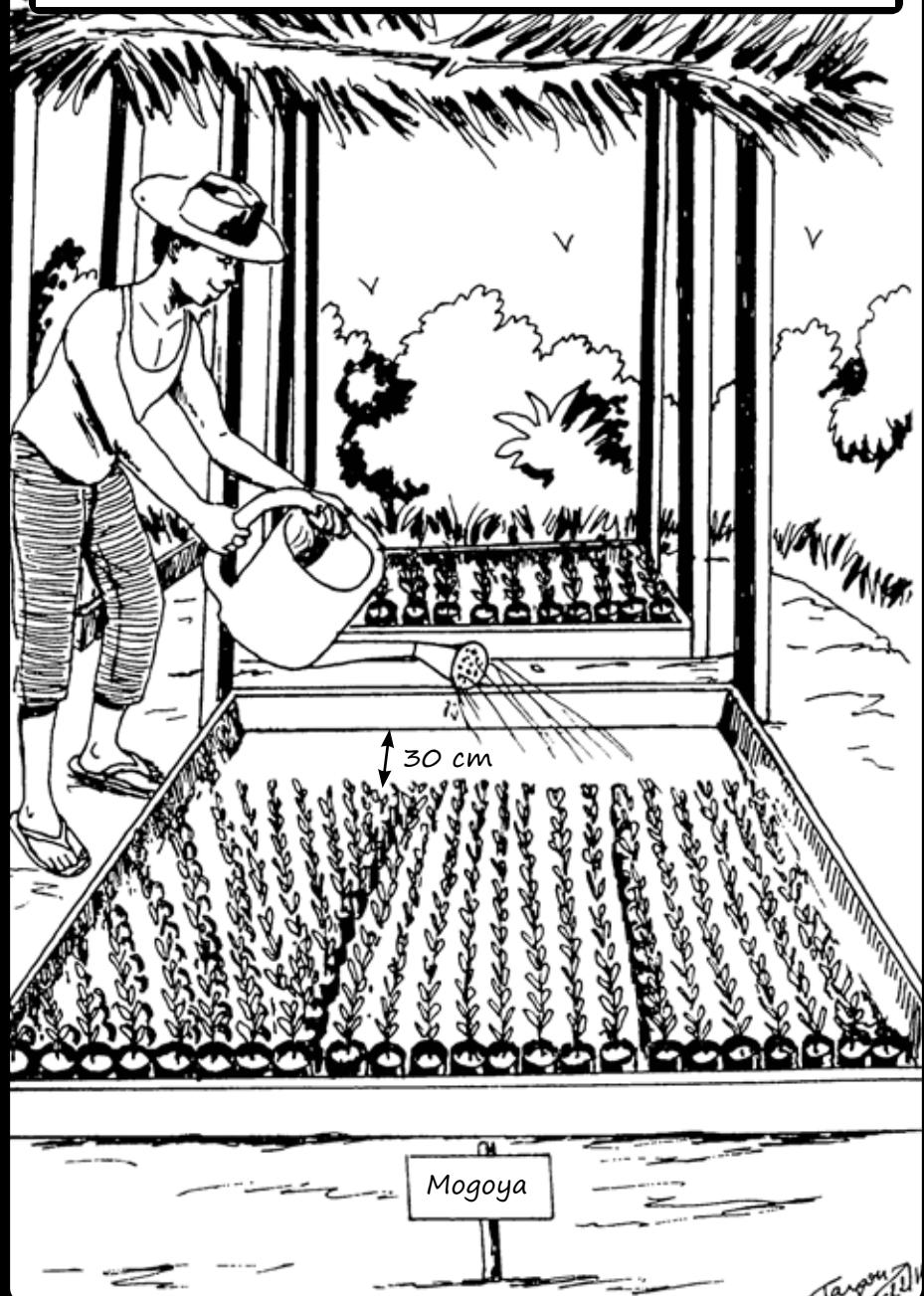
BOLONI MBUMA YA BOBOTI MILONA MIA NZETE

Nakozindisa penza mbuma o nse te. Po na mbuma mike ya boboti milona mia nzete, nakozipa yango na 5mm ya mabele

Tangu Zulu

BOKABOLI MILONA NA LOLENGE NA YANGO

BOPETOLI PEPINELO

Kotiya mandalala mosusu

Mandalala ya kala

Mandalala ya sika

Kotiya mandalala
mosusu ya sika. Sima
ya bileko ya bolomi

Kolongola matiti
ya mabe

KOTIA BOPETO NA BA NZETE

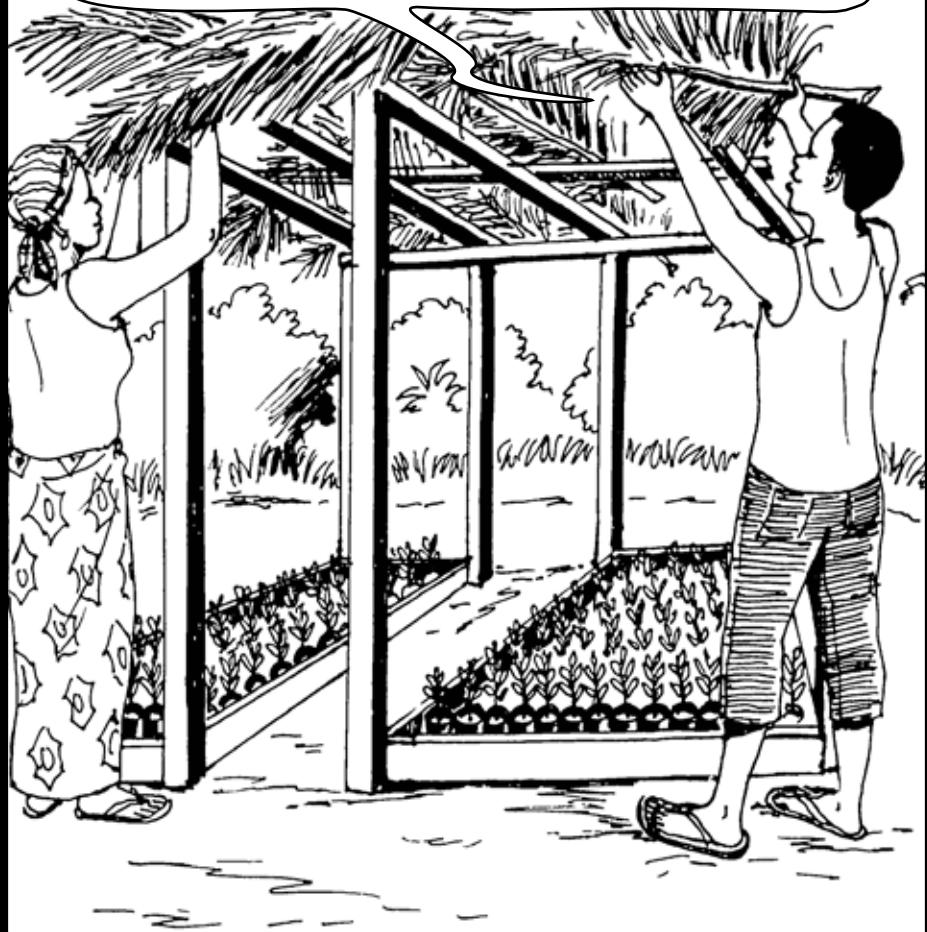
BOBONGISI MILONA NA BISIKA NA YANGO

Milona mikoli. Nakotia oyo ya
mike pemberi-pemberi ya baki po
ekoka kozwa mayi

BOLONGOLI MANDALALA LIBOSO YA BOMEMI NZETE PO NA BOLONI O ELANGA

Mikolo 15 liboso ya boloni nzete o elanga,
nalongoli kati-kati ya mandalala po ete nzete
emesana na moyi liboso ya boloni yango o elanga

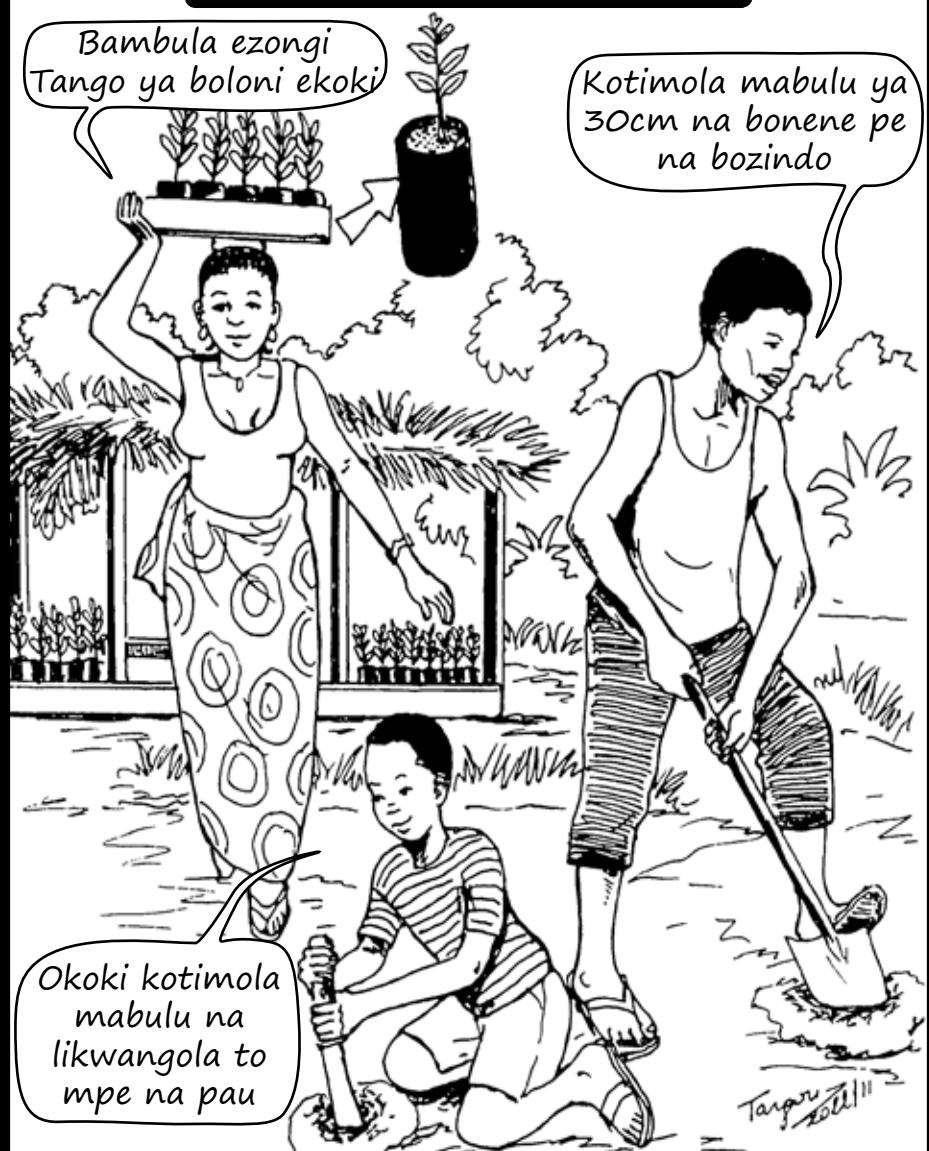
*Tangu
Zebde*

BOKABOLI NZETE NA BASALI PEPINELO

BOLONI O ELANGA

BOTIMOLI MABULU-BOLONI NZETE

Réalisation graphique:
Ntarigu Targou

Bureau International de Production
de Matériels Didactiques

Tél. 081.16.20.538
E-mail : ntarigu_targou@yahoo.fr
Kisantu, RDC

Makanisi ya bomatisi na bokolisi esaleli nzete ya zamba na misala ya maboko o Afrika Centrale (PROFEAAC) ezali kotambwisama na Fond Français pour l'Environnement Mondial (FFEM) mpe ezali komemama na Centre pour la Recherche Forestière International (CIFOR).

Eloko ezali kolukama na makanisi mana ezali bozui eyano ya komatisa mposa mpe makambo ya mabe maye makoki kobevisa botambuisi te na eleko molayi binso bizali kozwama o zamba, na bobongisaka bozui nzete ya mabaya o République Démocratique du Congo (RDC) mpe o Cameroun.

Eloko ezali kolukama na lisanga ya makanisi ezali kokitisa mbeba oyo ya zamba ezwami na bituka bizali nzinga nzinga ya mboka inene o Afrika Centrale na bosembolaka mpe kokataka ndambu ndambu zamba mpo na misala ya mabaya na ndenge ya bolandi ndakisa ya bomemi o RDC na mpe o Cameroun.

Buku eye ekolakisa lolenge ya bosali, ekomami na kati ya eteni ya 2 « Bobongisi lolenge ya bobotisi nzete o ya bosaleli mabaya mpe ya bozongisi zamba » na makanisi maye mazwami mpe mazali kolandema na Centre de coopération Internationale en Recherche Agronomique pour le Développement (CIRAD).

Auteurs : Emilien Dubiez (1,2,3) ; Philippe Guizol (1,3) ; Benjamin Bisimwa (4) ; Christian Foto (4) ; Adrien Péroches (5) ; Régis Peltier (1,3) & Guillaume Lescuyer (1,3,4)

1) Centre de coopération Internationale en Recherche Agronomique pour le Développement (CIRAD) ; UR Forêts et Sociétés, Campus de Baillarguet, 34398 Montpellier, France

2) Institut national de Recherche Forestière (IRF) ; Route de l'Auberge de Gascogne, Brazzaville, Congo

3) Université de Montpellier, CIRAD ; Montpellier, France

4) Center for International Forestry Research (CIFOR) ; Bogor Indonesia

5) Agrarian Systems Consulting ; 2 place Pierre Viala 34060 Montpellier Cedex 2 France

Illustrations : Ntangu Targou - Bupromad ; 5 Kalunga Cité Nkandu – Kisantu Inkisi – RDC
Graphisme : Adélaïde Larzillière SENSICOM – Lyon - France

Ce document a été réalisé grâce au financement principal du FFEM. Le contenu de ce document relève de la seule responsabilité de ses auteurs et ne peut en aucun cas être considéré comme reflétant la position des bailleurs.

Mai 2023

Cette œuvre est mise à disposition selon les termes de la licence CC-BY-NC-ND 4.0 qui autorise toute diffusion de l'œuvre originale (partager, copier, reproduire, distribuer, communiquer), sauf à des fins commerciales, par tous moyens et sous tous formats, tant que l'œuvre est diffusée sans modification et dans son intégralité.

